

... Збудував я, люди, Храм оцей Високий.
В ньому Бог єдиний – то Циганське Слово...

Лекса Мануци

№ 5 (148)

ВІВТОРОК,
29 ГРУДНЯ 2009 РОКУ

РОМАНІЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК

РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАНУШАНО РОМАНО НЕВИПЕ

Ціна дозвірка

• ПОЛІТИКА • СВІТ • ПРАВО • КУЛЬТУРА • МИСТЕЦТВО •

Бахтало Нево 2010 берш!

Бахтало Крейчуно!

Драге ромале!

Драгостос тумен 2010 Нейве бершеса ай Крейчуноса.

Мангав туменге ле Девлестар зор бахт ай састіпе, ай лачо шукар лунго трайо.

Те аракел тумен о Девлоро катаре беда, те роден туменге лачо шукар лунго бахтало дром андо Нейво берш.

**Бара патіваса карінг туменде,
Аладар Адам, шеф-редактор
газети "Романі Яг"**

Дорогі роми!

Творчий колектив редакції газети „Романі Яг“ щиро вітає вас з Новорічними святами. З Новим 2010 роком та Різдвам Христовим!

Бажаємо у Новоріччя благополуччя у ваших сім'ях, щастя, здоров'я та надії на майбутнє краще життя.

**Аладар Адам,
шеф-редактор
газети "Романі Яг"**

З Новим роком та Різдвам Христовим!

Нейве бершеса ай Сунтоне Крейчуноса!

Ці свята завжди вдячно сприймаються і розумом і серцем. Вони одвіку осяяні казковим світлом дитячих вражень, спонукають до роздумів і оцінок пройденого, сповнюють нас благородними помислами й почуттям на майбутнє.

Особливо колоритними вони є в багатонаціональному Закарпатті, де Новоріччя вінують і Різдвяні колядки дзвенять українською, угорською, румунською, російською, ромською, словацькою, русинською, німецькою, польською, вірменською, білоруською та іншими мовами.

Незалежно, якими мовами вони звучать, їхній зміст зрозумілий всім, бо в кожній з них –

утвердження добра і любові, побажання здоров'я і родинного благополуччя. Ці багатоквіткові традиції вчать високо цінувати та берегти нашу духовність, виховують почуття поваги до релігії, звичаїв і обрядів.

Нехай ввійдуть з цими святами у Ваші оселі й Ваші серця мир, спокій, злагода і достаток. Нехай щедрим ужинок порадують кожного і всіх разом життя, трудова і духовна ниви.

З Новим 2010 роком і Різдвам Христовим Вас!

Нейве бершеса ай Сунтоне Крейчуноса Тумен!

**Відділ у справах національностей Закарпатської
облдержадміністрації,
Центр культур національних
меншин Закарпаття**

Шановні читачі – віри і оптимізму вам!

Драге гінаторі – патяв андо оптимізму туменца!

Шановні читачі, друзі нашої газети!

Цей номер – останній у 2009 році. Рік завершується, наступний день – уже початок нового 2010 року. В душі кожен із нас залишається дитиною, яка сподівається на чудо. Ми хочемо вірити, що в новому році відбудуться позитивні зміни до кращого – як у наших сім'ях, так у наших містах та селах, у суспільстві загалом. Може, тому в кожному домі встановлюється ялинка – як символ дива, який ми, за стародавніми звичаями, яскраво прикрашаємо...

У цьому році ми випустили п'ять номерів газети (разом з новорічними), у яких повернулися до публікації актуальних матеріалів з ромського життя. Ми відновили також Інтернет-видання „Романі Яг“, з яким можете ознайомлюватися на нашому сайті <http://www.romaniyag.org> українською та англійською мовами. До речі, Інтернет-видання активно читається нашими шанувальниками у Росії, США, Німеччині, Білорусії, Англії, це зафіксувала спеціальна програма, яка встановлена для відвідувачів нашого сайту. Друковане видання розсилається у різні інстанції законодавчої, виконавчої та судової влади.

Кожен номер – це дуже велика щоденна робота: пошук та вибір найактуальніших матеріалів по Україні, візду редакції у ромські табори, зустрічі та інтерв'ю з представниками влади – головами сільських рад, працівниками правоохоронних органів та інших. Це і участь у всеукраїнських конференціях, зібраннях, тренінгах, семінарах, і неодноразова участь у судових засіданнях із подальшим висвітленням рішень колегій суддів у нашій газеті. Як завжди, ми виступаємо на захист прав ромів.

Ми дуже вдячні нашим авторам за безкорисливу допомогу, за актуальні, цікаві й змістовні матеріали. Серед них ми хочемо особливо подякувати письменнику, поету,

правозахиснику, лідеру одної з найсильніших ромських організацій України Володимиру Миколайовичу Бамбулі зі Золотоноші, громадському діячу, керівнику Донецького товариства ромських жінок „Мірікля“, толерантний, виважений Наталії Варакуті, заслуженому діячу культури України, голові Міжнародної ромської організації „Кетане“, а віднедавна і голови національної ромської ради Юрію Миколайовичу Іваненку (Херсон). А як не подякувати легендарній особистості, віртуозу-музиканту, хранителю інформації про унікальне ромське музичне мистецтво нашого краю, Угорщини, Росії Тиберію Горвату, який надав для газети матеріали з власного архіву про відомих музикантів Закарпаття.

Спасибі їм за надзвичайно плідну, корисну й необхідну роботу!

Коли ви отримаєте цей номер, Новий рік уже настане. Він буде, за прогнозами нашого астролога, не дуже вдалим. Та, незважаючи на ці передбачення, звертаємося до вашого, дорогі читачі, внутрішнього оптимізму й віри в життя й сподіваємося, що дитяча безпосередність та натівність переможуть суворі реалії життя і все у нас вийде.

Свєнєія Навроцька

Новорічні вітання

Нейве бершеско драгосто

Напередодні Нового року лідери ромської громади України тепло привітали ромів із Новорічними святами. Ось їхні побажання.

Володимир Москалюк,
Сумське громадське
об'єднання
ромської культури.

Дорогі друзі!

Вітаю всю нашу країну, всіх її мешканців із Новим роком! Бажаю міцного здоров'я, благополуччя та успіхів. Нинішнє наше життя важке, тому ми не втрачаємо надії на краще. Зробимо все для поліпшення справ у нашій державі.

Ми, роми, люди, які вміють і хочуть працювати на благо України як прості робітники, так і творчі особистості. Ми не зупиняємося перед труднощами, завжди йдемо вперед, долаючи перешкоди.

Щастя й благополуччя всім родинам, друзям, колегам!

Сергій Ермошкін,
голова правління
Одеського обласного
ромського Конгресу.

Тавен бахтале ромале!

Широ вітаю вас з 2010 роком!

Бажаю, щоб у новому році добре жилося всім громадянам України, в тому числі й ромам. Ті зміни, на які ми чекаємо від нових виборів, мають принести зміни і у ромське життя. Щоб нарешті була прийнята Програма „Роми України“, а з втіленням цієї програми, щоб поліпшилося й життя ромів, їхня освіта, ставлення до них правоохоронних органів, добробут тощо.

Зі снчевими виборами у країні зміниться політичний курс: або ми станемо європейською державою, або так і залишимося в пострадянському просторі. Все це залежить від нас, від нашого з вами вибору.

Щастя, благополуччя в кожному ромському родині!

Володимир Бамбуластаршій,
голова товариства
ромів „Аме Рома“,
м. Золотоноша.

Шановні роми!

Я, письменник із міста Золотоноші, хочу сказати ось що.

Велике щастя, що для України минулий рік минув без особливих потрясінь. Безбожна влада відійшла в минуле, і дай Боже, щоб вона більше не повернулася. Нехай з вами буде щастя, здоров'я і радисті у ваших сім'ях.

Марія Іванова,
голова Чернігівського
національно-культурного
товариства
„Неве Рома“,
адвокат.

Я приєднуюся до тих побажань, які висловили мої колеги і друзі. Бахтало Нейво берша.

Лаве! Лачо! Бажаю всім ромам, щоб вони раділи тим хвилинам щастя, які нам припадають! Усім, усім, усім бажаю кохання та удачі!

БРЮССЕЛЬ

Розробити спеціальну стратегію

Керас спеціально стратегію

Брюссель. На Міжнародній конференції донорів Європи відомий інвестор-мільярдер Джордж Сорос заявив, що Європейський Союз повинен зробити більше, щоб допомогти східному регіону Європи подолати кризу. Він також закликав ЄС розробити спеціальну стратегію для полегшення проблем, із якими стикаються роми в цьому регіоні.

Джордж Сорос.

Восвітньо-відомий 79-річний філантроп, який народився в Угорщині, сказав, що члени ЄС не знають про жаліливі умови життя ромів після падіння комуністичної системи у Східній Європі. Відсутність робочих місць, ворожість до ромів з боку широких прошарків населення,

яке бачить у них загрозу для своєї безпеки, — це та інші проблеми ускладнені як недостатньою освітою ромів, так і погіршенням їхніх соціально-економічних умов, незважаючи на проект „Десятирічна інтеграція ромів“, підтриманий дванадцятьма європейськими країнами.

Фінансування ЄС для представників цієї народності здебільшого надходить із коштів Європейського соціального фонду. Тим не менш, Джордж Сорос вітає позитивну роботу Єврокою у останнє десятиріччя, однак додав, що ЄС ще багато чого належить зробити для інтеграції ромів у суспільство різних країн.

РОМ-ПРЕС

На будівництво соціальної інфраструктури

Прага. У наступному році двадцять чеських міст та сел, в яких проживають більшість ромів, отримають від уряду 750 мільйонів крон із фондів ЄС на проекти, спрямовані на інтеграцію ромів у суспільство. Мері міст отримають близько 550 мільйонів крон на будівництво соціальної інфраструктури. Це можуть бути центри, клуби для дітей та молоді, торгові точки соціальної сфери тощо. Кожен муніципалітет використає близько 25 мільйонів крон на ці потреби.

Небезпечні ігри з бідністю

Кошице. У цьому словацькому місті вже багато років борються з неплатниками таким чином, що їх виселяють із міста, незважаючи на заперечення з боку міжнародних організацій. Та оскільки найбільшмими в Словаччині є саме роми, то іх і було вигнано із власних домовок і переселено за межі міста. Наслідком цього, понад десятирічного процесу створення десятків великих та малих незаконних поселень навколо Кошице. Через це виникають неабиякі проблеми як на околицях, так і у самому місті.

Подібні дії уряду є небезпечною грою з бідністю.

Зустріч ромських жінок

Греція. 11 — 12 січня 2010 року в Афінах відбудеться II Міжнародна зустріч жінок-ромок, організована Радою Європи, Міністерством внутрішніх справ Греції, Муніципальною ромською мережею Греції та Міжнародною Асамблеєю ромських жінок. Зустріч буде присвячена гендерним проблемам, серед яких — зміна негативного іміджу

ромських жінок у ЗМІ, ліквідація шкідливих практик, як-от ранні шлюби та примусова стерилізація, а також питання сприяння розвитку підприємництва і реалізації економічних прав та можливостей жінок-ромок.

„Краща“ Угорщина — проти ромів?

81-річний лауреат Нобелівської премії миру, письменник і громадський діяч Ені Візель, який у роки Другої світової війни дитиною разом із усією сім'єю був депортований в нацистський табір смерті, а тепер проживає в Нью-Йорку, стурбований тим, що на його батьківщині, в Угорщині, зростає вплив екстремістських партій на громадськість і політиків. Одна з таких партій — Угорський рух за кращу Угорщину — відома своєю негативною риторикою щодо ромів та євреїв. Група так званої Угорської гвардії дозволяє собі демонстративно приходити у ромські поселення в нацистській формі та під прапорами фашистського режиму.

Ені Візель заявив, що шкодує про те, що Угорщина „не зробила заперечення Голокосту злочинном, а суди та парламентарії вважають, що це може обмежити свободу слова, якою Угорщина користується всього 20 років“. Та Нобелівський лауреат сподівається на те, що його історична батьківщина вчитиметься на своєму „бурхливому минулому“, пам'ятаючи все, що трапилося з країною перед війною і в війну. Ені Візель каже своїм землякам: „Будьте обережні!

Шанси мають бути рівні

З тринадцяти меншин, які проживають в Угорщині, найбільша — ромська. Це — чотири групи ромів: влахи, лавари, беаші та сінті. Вони зуміли зберегти свою культуру, традицію, мову без підтримки уряду чи когось іншого.

Та особливою проблемою усіх ромів в Угорщині серед інших є освіта, точніше сегрегація ромських дітей. Аджде здебільшого маленькі роми відвідують школи та класи без елементарних умов (спеціальні школи для інвалідів). Тут працює 700 шкіл з окремими класами для ромських учнів, 178 взагалі окремих класів. 20 відсотків дітей ромів навчаються в спеціальних школах. Шанов отримати вищу освіту у ромського випускника на 50 відсотків менше, ніж у не ромського. Ромські діти ростуть у постійному приниженні, вони — ізгої у школах, де проблема сегрегації є дуже частотою. 80 відсотків ромських дітей закінчують початкову школу, проте лише третина з них продовжує навчання в середній школі, не кажучи вже про вищу освіту.

Ось чому у молодих ромів обмежені можливості для працевлаштування. Їхній низький статус на ринку праці й високий рівень безробіття і є причинами бідності, а також постійних соціальних проблем. Та, незважаючи на становище ромів у суспільстві, один відсоток ромів все-таки отримує вищу освіту, набуває спеціальність, розвиває свої музичні чи інші таланти й здібності. Серед відомих в Угорщині ромів — художник, організатор першої ромської приватної галереї Марі Ола, член Європейського Союзу, громадський діяч Лівія Ярвока, письменник та політичний діяч Менігерт Лакатош, олімпійський чемпіон із боксу Двердь Гедо, співачка Моніка Мнурата, багато інших. Аджде, відомо, талант та інтелект не залежать від „кольору шкіри“. Отже, й шанси у всіх мають бути рівні.

Конференція, присвячена історії ромів

Конференція відбудеться 22 січня 2010 року в місті Гессен (Німеччина) в місцевому університеті. Вона наділена на обговорення проблемних питань „Білих плям“ в історії та антропології ромів, ашкалів та єгиптян, які проживають на території колишньої Югославії.

Реалії, здобутки та перспективи

Ададівесутне, лаче бувтя

У другій половині грудня у Центрі культур національних меншин Закарпаття відбувся „круглий стіл” на тему: „Формування позитивних мотиваційних чинників у ромської молоді до навчання, гігієни та збереження здоров’я: реалії, здобутки та перспективи”.

Проводив „круглий стіл” заступник директора Закарпатського інституту післядипломної освіти Ю.В. Герцог, який зробив вступну доповідь про нагальну потребу поговорити про проблеми цих трьох чинників: навчання, гігієна та збереження здоров’я.

Уже з цієї першої доповіді стало ясно, що відділи освіти, охорони здоров’я турбують низький рівень засвоєння дітьми програмного матеріалу, неграмотність та високий рівень захворюваності ромської молоді, особливо на туберкульоз.

Ці теми продовжили в своїх виступах і **Ярослав Сивохоп**, старший викладач Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, **Володимир Кузьмик**, начальник відділу організації лікувально-профілактичної роботи управління охорони здоров’я Закарпатської облдержадміністрації, **Олена Федорова**, директор Коншівської ЗОШ I-III ступенів, голова УРО „Союз українців”, **Борис Бучко**, голова обласного товариства „Романи Чібі”, **Мар’яна Савко**, директор Ужгородської ЗОШ I-II ступенів та інші.

Червоною ниткою у цих виступах проходить думка: якщо у дитини позитивне мислення, позитивне ставлення до освіти, гігієни та збереження власного здоров’я та навколишнього середовища, то це вже є базисом до формування особистості. Усім цим мають зайнятися разом, зладжено, в конструктивному напрямку освіти, медичні та санітарно-гігієнічні заклади. Звинувачувати, приміром, тільки медиків у тому, що різко зросла захворюваність молоді на туберкульоз, не можна, оскільки тут

відіграють велике значення як соціальні чинники, так і санітарно-гігієнічні. Чималу роль у формуванні позитивних мотиваційних чинників відіграє сім’я, батьки, родичі. У нас є дуже багато позитивних прикладів у сфері медицини. Так, на Закарпатті діють кілька санаторних закладів, де діти лікуються від цієї страшної хвороби: санаторій „Малютко” — для дітей до 11 років та санаторій „Човен” на Свалявщині, при якому працює загальноосвітня школа I-II ступенів. Якіраз тут спостерігаємо об’єднання як медичних закладів, так і освітніх. До того ж лікування тут безкоштовне, повноцінне.

Ю.В. Герцог відзначив особливу роль церкви у роботі з батьками щодо формування позитивного іміджу освіти, гігієни. Церква у роки незалежної України вносить значний внесок у розвиток морально-етичних, духовних засад суспільства і, крім того, надає реальну соціальну допомогу врятам та їхнім дітям.

„Круглий стіл” пройшов у гострій дискусії, в якій взяли участь і представники ромських організацій області; вчителі - практики, які працюють із ромськими дітьми, директори шкіл, працівники медичних та оздоровчих закладів.

Учасники „круглого столу” рекомендують:

- Провести розширені наради у районах і містах області, де компактно проживають роми, з про-

блем, які мають місце у ромських громадах. Визначити першочергові завдання на 2010 рік щодо подальшого вдосконалення освіти ромської молоді, підвищення мотивації до навчання, відповідальності батьків за навчання дітей, дотримання чинного законодавства України, спрямованого на задоволення освітніх, медичних потреб.

- Проводити комплексно-просвітницьку роботу з молоддю, зокрема, дівчатами-підлітками, молодими матерями з питань збереження репродуктивного здоров’я, пропаганди здорового способу життя. Спільно з лідерами та активом ромських громад проводити у ромських поселеннях санітарно-протиепідемічну пропаганду, у тому числі й через реалізацію проєктів медико-просвітницького спрямування.

- Відділам (управлінням) освіти райдержадміністрацій і міськвиконкомів вивчити можливість, починаючи з 2010 року, здійснення методичної та науково-теоретичної підготовки вчителів (вихователів), які працюють із дітьми-ромами, за окремим планом, що враховував би актуальні питання ромського народознавства, звичаїв і традицій цього народу. Оголосити конкурс на написання навчального посібника з історії та традицій ромського народу для використання його у позакласній та позашкільній роботі з дітьми-ромами.

- Позашкільним установам області сприяти створенню музичних, хореографічних, фольклорних ромських колективів, розширенню мережі суботньо-недільних ромських шкіл.

- Рекомендувати обласній атестаційній комісії у ході атестації стимулювати і заохочувати ініціативу педагогів (вихователів), які працюють із дітьми-ромами і використовують у навчальній практиці власні методичні посібники та розробки з історії та культури ромів.

Олена Бойко

Майбутнє за освіченими ромами.

Новорічні вітання

Нейве бершеско драгосто

Напередодні Нового року лідери ромської громади України тепло привітали ромів із Новорічними святами. Ось їхні побажання.

Рустам Стоян, Одеська правозахисна ромська організація.

Дорогі друзі!

Я хочу підсумувати добрі справи цього року. Для більшості громадян України він був плідним. Але завжди хочеться більшого! Тому бажаю, щоб 2010 рік був ще пліднішим, багатшим на кар’єрне зростання, на любов і ласку до ромів і щоб кожен ром міг сказати і довести, що

Наталія Варакута, голова Донецького обласного культурно-просвітнього товариства жінок „Мріяля”.

Спочатку звертаюся до ромських жінок країни. За моїми прогнозами (а ви знаєте що я професійна ворожка), в Новому році вас чекає здійснення багатьох мрій, бажань, оскільки ви працелюбні, вірні своєму дому, дружелюбні і взагалі талановиті, ви вмєте кохати, виховувати дітей, дати лад у родині.

А чоловікам-ромам хочу побажати цінувати родинні зв’язки і пам’ятати, що нема вірніших за ромських жінок!

Олександр Міщераков, голова товариства ромської культури „Амаро Девес”.

Тавен бахтале рома!

Старий рік приніс багатьом як радість, так і печаль. Хай все погане залишиться у старому році, а новий принесе достаток, щастя і здоров’я. Усі кризові явища в економіці, всі хвороби, всі негаразди нехай залишаться в 2009 році!

Володимир Бамбула-молодший, голова Черкаського обласного товариства „Романи Рота”.

Хочу привітати всіх з Новим 2010 роком! Щастя, благополуччя, любові, благодаті! Щоб жили всі здорові, щоб були всі в любові. Щоб кохані одружилися, щоб в одружених діти народилися! Усім ромам добра та щастя!

Шановні роми!

Згідно з домовленістю з Н. Кияк — менеджером програми „Роми України”, Міжнародним фондом „Відродження” вирішено призначити Бориса Бучку координатором за курсом „Сприяння навчання ромської молоді у середніх спеціальних навчальних закладах” по Закарпатській області.

Із усіх питань звертатися до Бориса Бучка за адресою: м. Ужгород, вул. Шахтарів, 35 або телефоном 050-523-58-83

Поліпшити доступ до медичних послуг

Те зорарас е бувті ко медічно мангавіпе

Міжнародний фонд „Відродження” підтримав у 2009 році ряд проєктів за конкурсом „Поліпшення доступу ромського населення до медичних послуг”.

На Закарпатті було підтримано 7 проєктів – у Перечинському, Ужгородському, Великоберезнянському районах.

У попередніх номерах ми розповідали про роботу Перечинського медико-консультативного центру при культурно-просвітньому товаристві „Романі Яг”, Ужгородської районної організації „Союз українців” та Закарпатського благодійного фонду „Благо”.

Сьогодні подаємо матеріали про реалізацію проєктів за цим конкурсом у двох районах Закарпатської області – Великоберезнянському та Виноградівському і у місті Ужгороді.

Приділяємо хворим щонайбільше уваги

При Виноградівському районному ромському культурно-просвітньому товаристві „Романо Дром” активно працює медико-консультативний центр, створений у липні 2009 року. Голова товариства Ласло Ласлович Дюрі подбав про те, щоб був затверджений графік роботи, визначені напрями роботи центру.

Отже, прийом хворих у нас проводиться два дні на тиждень. Маємо один визначений день по селах району, це – п'ятниця. У фіксовані дні прийому – вівторок і середу, з 9 до 12 години ранку хворі відвідують центр, приходять за порадами до лікаря, за направленнями до того чи іншого спеціаліста та на аналізи, на психолого-медичні консультації тощо. Навантаження на 1 годину – 2-3 хворих, людям старшемося приділити щонайбільшу увагу.

За півроку роботи центру відпрацьовано 129 годин, оглянуто 342 особи, із них 24 дитини, виміряно тиск 249 особам, виявлено 6 хворих з підвищеною артеріальною гіпертензією, їх направлено в поліклінічне відділення на дообстеження – на УЗД,

аналізи, консультації до спеціалістів – окуліста, невропатолога та кардіолога.

Із 63 осіб, оглянутих з приводу серцево-судинних захворювань, у 17 осіб була виявлена ішемічна хвороба серця, у трьох з них – уперше 57 особам зроблено ЕКГ, 6 з них направлено на консультацію до кардіолога. Усім хворим з кардіологічною патологією надали необхідні поради щодо харчування, коригування ваги, призначили медикаментозне лікування.

Багато уваги приділяємо питанню туберкульозу, проходженню флюорографічного обстеження. Було направлено на ФГ 49 осіб, щоправда, прийшли тільки 17. Люди, на жаль, часто не розуміють загрози для їхнього організму, із легковажністю ставлять-

ся до порад лікаря. Це неприпустимо. Адже в ході обстеження та флюорографії було виявлено 2 особи з туберкульозом легень і двоє з серцевою патологією. Хворі були дообстежені й проконсультувані у фізіотерапевта та кардіолога. Адже чим раніше виявлено хворобу, тим більше шансів у хворого вилкуватися, а часто і залишитися живим. Ми часто направляємо до медиків спеціалістів із подальшим лікуванням.

Проведено також 15 виїздів у населені пункти, де компактно проживає ромське населення. Проводилися бесіди на теми: „Профілактика гострих респіраторних захворювань”, „Лікування та догляд за хворими” та інші, які слугують поширенню медичних знань серед ромів, навчання правилам особистої гігієни тощо.

Отже, медико-консультативний центр при товаристві „Романо Дром” активно працює. Багато в чому нам допомагає його голова Ласло Ласлович Дюрі.

*Надія Будой,
медик-консультант*

Відвідування хворих вдома.

Медико-консультативний центр створений і працює

Медико-консультативні центри бувті керен

У медико-консультативному центрі при Великоберезнянському товаристві „Романі Яг”.

При Великоберезнянському культурно-просвітньому товаристві „Романі Яг” був створений медико-консультативний центр у вересні 2008 року. Поштовхом до цього стало те, що за останні роки в районі зросла захворюваність на туберкульоз, зросла кількість хвороб шлунково-кишкового тракту, печінки. Спостерігалось зростання дитячої захворюваності.

Авраховуючи те, що у ромських сім'ях низьке матеріальне забезпечення, а ціни на медичні препарати дуже високі, і виникла необхідність просити допомогу від Міжнародного фонду „Відродження” у створенні та матеріальній підтримці медико-консультативного центру при В. Березнянському культурно-просвітньому товаристві „Романі Яг”.

Таким чином, центр був створений, і робота пішла. Одразу було визначено профілактичні та медикаментозні напрями, і основний з них – систематична профілактична робота із запобігання поширення туберкульозу. У 12-х ромських сім'ях була виявлена туберкульозна паличка. Їм і було надано першу медичну допомогу (флюорографічну та медикаментозну). Трьох громадян із вказаних сімей було направлено на стаціонарне лікування у туберкульозну лікарню с. Жорнави В. Березнянського району.

У 20 дівчаток віком 1 – 6 років була виявлена глисти. Ми придбали медичні препарати та провели амбулаторне лікуван-

ня цих дітей до повного їхнього одужання.

Значна робота медико-консультативним центром була проведена з профілактики та запобігання поширенню захворювання на грип (у жовтні – листопаді 2009 року). Закуплено та використано близько 20 видів протигрипових препаратів. Для профілактики грипу придбали також близько 300 марлевих медичних пов'язок. Усі ці вчасно проведені заходи і дали позитивні наслідки, оскільки не було жодного летального випадку серед громадян ромської народності від захворювання на грип. Медсестрою Іванною Тирпак проведено профілактичну роботу у селах Забродь, Мирча та інших. Роздано вітаміни у табори.

Проводилися неодноразові профілактичні бесіди з ромською молоддю щодо запобігання поширенню СНІДу. Крім того, аби медико-консультативний центр нормально працював, В. Березнянським культурно-просвітнім товариством „Романі Яг”, за матеріальної підтримки Міжнародного фонду „Відродження”, придбано близько 100 видів медикаментів (від артеріального тиску, головного болю, гарячки, бронхіальних та легневих захворювань, глистів та туберкульозу) для першої медичної допомоги ромському населенню В. Березнянського району, а також різних шприців, бинтів та іншого.

Беручи до уваги низький рівень матеріального забезпечення ромського населення, високі ціни на медикаменти, вкрай необхідно зберегти та навіть розширити такі медико-консультативні центри у нашій області.

*Іван Тирпак,
голова В. Березнянського товариства „Романі Яг”*

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Ще раз про толерантність

Інке йоквар пало толерантность

Добрий день, редакціє газети „Романі Яг“!

Якось, ідучи повз книжкового магазину, на полиці побачив книжку, назва якої мене зацікавила. А називається вона „Цыганский гипноз“ (Минск.Издательство „Харвест“, 2000г. Серия „Гадание. Ворожба“). Звісно, я був заінтригований назвою, тому і вирішив її купити.

Прочитавши цю книгу, зрозумів, що людина, яка її написала, зовсім не знає ромів. Автор описує їх як кримінальний народ. Наприклад, „Обдурювання, вправність рук, хімічні та фізичні фокуси — це арсенал засобів, з допомогою яких ромі добувають кошти для проживання“. Зразу хочу сказати про обдурювання: ромі є різні, як і люди інших національностей.

Я сам не ром, але ромів знаю: так склалися обставини, що з дитинства з ними спілкуюся. І завжди відчував і відчуваю інтерес і повагу до цього мудрого стародавнього народу.

У „дешевій“ та провокаційній книзі автора-упорядника В. Барановського про ромів написано дуже мало, тому не розумію, чому він назвав книгу „Цыганский гипноз“. Йї більше б підійшла назва „Гипноз“ або, посилаючись на епізоди книги, „Анатомія обдурювання“ чи „Техніка шахрайства“. А до чого тут „цыганский“? Тим більше, що матеріали книги розповідають про історію гіпнозу, шахрайство, відчуження, екстрасенсів і т. ін. І всі ці гіпнозери, екстрасенси, Нострадамус, граф Колостроу, Франц Антон Месмер, який вони мають стосунок до ромів?

А такий, що ромів, як завжди, хочуть зробити, вибачте за вислів, „цапами-вдубувайлами“. Що може подумати читач, який мало знайомий з ромським народом, навіть не прочитавши, а просто побачивши назву книги? А якщо ще прочитає заголовки окремих глав у „Змісті“? Судіть самі: „На руках не залишилося ні персні, ні браслетів, ні годинника“, „Нечиста сила в уяві й наяву“, „Істина в обмані“, „Від перших досліджень до відкриття феномена цыганського гіпнозу“, „Маніпуляція свідомістю...“ Уся ж книга рясніє такими пасажками: „Спіраючись на інтуїцію, свій осо-

бий досвід, жерців, чаклунів та медумів інших народів, цыгани тисячоліттями підбирали ключі до підсвідомості людини“. „...Яскравий одяг цыганів — це свого роду „спецодяг“, в який вони передягаються, коли вирушають на заробітки в міста та села“, „Цыгани досконало знають ознаки гіпнотичних феноменів, тому швидко розвивають їх, занурюючи жертву в транс дедалі глибше“. І такі „відкриття“ на кожній сторінці!

Сьогодні переглянув передачу по телеканалу „Критична точка“. І був вражений позицією голови сільради Воскресенська Миколаївської області Ромська см'я Мелані Куліної залишилася без даху над головою. Через коротке замикання згорів будинок, мати з трьома дітьми залишилася на вулиці. Звичайно, світ не без добрих людей. Після виходу передачі люди відкупилися і допомогли хто, чим міг. Прикро, що тільки після виходу передачі...

І кореспондент, який вів цей репортаж, сказав: „Через те, що вони — ромі, місцеві органи влади не поспішали їм надати допомогу.“

Прикро, що такі негативні явища в нашій країні поки що спостерігаються і що рівень толерантності та моралі у нас усе ще не дуже високий.

З повагою,
Василь Кочанський,
Дніпропетровська область

Три конференції у Харкові

Трін конференції андо Харьково

Під час перерви на конференції (зліва направо: В.І.Матюшенко, К.В.Дикань, Л.Н.Караетова та І.І.Матюшенко.)

У грудні 2009 року в Харкові, в рамках Тижня російської мови та культури відбулися три міжнародні науково-практичні конференції, присвячені актуальним проблемам сучасності.

Організаторами українсько-російського форуму були Харківська обласна рада та облдержадміністрація, Національний технічний університет „Харківський політехнічний університет“, а також Харківське відділення Спілки письменників Росії та Інститут східнослов'янської цивілізації.

Впродовж трьох днів відбулися конференції на теми: „Проблеми гармонізації міжнаціональних та міжетнічних стосунків“, „Простір літератури — шлях до миру, злагоди та співробітництва між слов'янськими народами“ та „Переяславська Рада: її історичне значення та перспективи розвитку східнослов'янської цивілізації“.

Російську делегацію очолював Валерій Ганичев, голова Спілки письменників Росії, професор

МДУ. В її складі були також заступник голови фонду „Російської письменності та культури“ Н.Картасова, лауреат премії ім. Олександра Фатьянова К.Скворцов та інші діячі літератури та культури Російської Федерації.

У роботі конференції з української сторони брали участь заступник начальника Держкомітету у справах національності та релігії Костянтин Володимирович Дикань, представники Харківської облдержадміністрації, а також національно-культурних об'єднань. Від Харківського національно-культурного товариства були запрошені президент товариства цыган „Ромен“ Іван Іванович Матюшенко та віце-президент цього ж товариства Вадим Іванович Матюшенко, від товариства „Аме Рома“ — Людмила Миколаївна Караетова.

Учасники конференції плідно попрацювали і були дуже зацікавленими.

Іван Матюшенко,
президент Харківського НКТ
цыган „Ромен“

„Спілкуємося і діємо“

Ворбісарас ай буті керас

У продовження теми медичних послуг, яка висвітлювалася на стор. 4, подаємо матеріал із тренінг-курсів, що проводилися в Ужгороді.

Протягом вересня — грудня 2009 року, по середах і п'ятницях у обласному Закарпатському центрі боротьби зі СНІДом пройшов цикл тренінг-курсів „Спілкуємося і діємо“ у рамках програми „Сприяння провітницькій роботі серед молоді України щодо здорового способу життя“. Усього було задіяно 20 молодих ромів віком від 11 до 18 років. Вони прослухали понад 10 курсів у двох напрямках.

Алла Миколаївна Семенюк.

Учасники тренінгів-курсів.

Ромська молодь та її лідери, які працюють у рамках програми, навчалися за темами: „Я плюс інші“, „Спілкування — це здоров'я“, „Вчимось розуміти і поважати інших“, „Який має бути справжній лідер“, „Всім якостей, необхідних лідеру“, „Як спілкуватися продуктивно“. Це перший напрямок тренінгу.

Другим напрямком було формування навичок безпечної поведінки у дітей та молоді. Мета цього тренінгу — інформування молоді про шляхи поширення ВІЛ інфекції, запобігання захворюванню на СНІД та профілактика ризиків залежності, небезпечності для життя і здоров'я людини.

Всю цю величезну роботу про-

водила громадська молодіжна організація ромів „Терне по Нево дром“ („Молодь на новій дорозі“), очолювана молодим, але перспек-

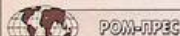
тивним лідером Олодаром Папом. Робота за цим грантом була би неможливою без участі професійних тренерів, психологів та медиків, зокрема Алли Миколаївни Семенюк та Алли В'ячеславівни Самойлової, тренерів із профілактики СНІДу.

Інтерактивна методика проведення програми дозволяє підвищити ефективність інформованості ромської молоді з проблем ВІЛ та СНІДу, зменшити темпи поширення цієї інфекції, розвиває волонтерський рух серед ромської молоді, до того ж організація отримає ініціативних та підготовлених членів.

Олодар Пап,
голова громадської
молодіжної організації ромів
„Терне по Нево дром“

Під час заняття.

РОМ-ПРЕС

Про публічні слухання в Європарламенті

Шановні друзі! Європейський Союз оголосив про публічні слухання в Європарламенті, де його члени відповідатимуть на запитання, які стосуються їхньої роботи.

Таким чином, у вас є можливість внести активний внесок у цей процес. Якщо у вас є запитання, які би ви хотіли поставити членом Європейського парламенту, надсилайте їх, будь ласка, на таку адресу: martin.demirovski@OSI_en.org. Мартін Деміровскі, співробітник програми «Ромські ініціативи» (м. Брюссель) поспрається передати їх членам Європарламенту з метою їхнього озвучення і відповіді на них.

Расові забобони

Італія. Суд Неаполя відмовив у апеляції, а значить, і будь-якої альтернативи позбавлення волі для неповнолітньої Анжеліки В., яка була засуджена до тюремного ув'язнення, без жодних доказів у суді першої інстанції за спробу викрадення дитини, лише за пред'явленням матері дівчинки влітку 2008 року. За словами судді, „Анжеліка має залишитися у в'язниці через те, що вона повністю інтегрована в типову поведінку і культуру ромів“. Ця мотивація, аргументована виключно на основі расових забобонів, викликала великий резонанс у суспільстві і стала темою двох парламентських слухань.

Великий артист та оптиміст

Баро артисто ай оптімісто

Дюла Галамбоші.

Про музичну обдарованість Дюли Галамбоші ширяться легенди. Якщо хтось із закарпатських музикантів хоче „дати собі ціну“, йому достатньо сказати, що він грав у оркестрі Галамбоші. І спеціаліст відразу зрозуміє, що має справу з хоршим музикантом.

Знаємо також, що Дюла оточував себе людьми порядними та чесними, такими, яким був сам. Тому фраза „Я стояв поряд із Галамбоші“ також багато значить для знайомих людей.

Дюла Галамбоші народився 13 лютого 1911 року в сім'ї музикантів. Його батько Йосиф Галамбоші був знаменитим музикантом нашого краю, дипломованим скрипалем. Закінчивши школу, молодий Дюла вчився грати на скрипці у свого батька, а також у відомого вчителя музики Горачека. В останнього, до речі, навчалася, без перебільшення, вся музична еліта Закарпаття. В тому числі й вже відомий нам Дюла Легоцький. Отримавши початкову освіту музиканта, Дюла Галамбоші продовжив своє навчання у Словацькій музичній академії. До того часу в нього за спиною був уже великий досвід концертної діяльності, адже з 13 років виступав разом із оркестром батька і разом із ним гастролював по всій Чехословаччині та Угорщині.

У 1940 році Дюла одружився з Іриною Боловк, котра також була з сім'ї музикантів. Під час війни, незважаючи на всі перешкоди, він гастролює

у Будапешті, але через бомбування угорської столиці (початок 1944 року) вимушений повернутися на батьківщину в місто Мукачево.

Тут він влаштується в відомий тоді ресторан „Чіплаг“ („Зіржа“). Восени 1944 року в цьому ресторані з ним стався трагічний випадок, який наклав відбиток на все його подальше життя.

Одного разу до ресторану зайшли два офіцери радянської армії. Навпившись, вони розсварилися між собою, повиймали пістолети і почали стріляти один в одного. Одна з куль влучила в око Дюлі. В подальшому він сліпне на те око...

Однак цей трагічний випадок не поламав долю музиканта. У 1952 – 1953 роках в Ужгороді організовується ансамбль „Угорські мелодії“. Його організатором та керівником стає Дюла Галамбоші. Він же став і його першою скрипкою.

У цьому оркестрі тоді працювало багато відомих та талановитих музикантів, імена яких й досі пам'ятають старі закарпатці. В тому числі і брат Дюли – Йосиф (контрабасист), Вільгельм Балог (цимбали), Шандор Чурі (скрипаль і композитор), Іштван Чурі (кларнет). Зі своїм оркестром Галамбоші об'їздив практично весь Радянський Союз. Його скрипку пам'ятають від Прибалтики до Камчатки. І де би не виступали музиканти, їх супроводжував величезний успіх.

Дюла Галамбоші був неординарною людиною й музикантом. Він з однаковим успіхом міг грати як у народному, так і в симфонічному оркестрах, прекрасно знав і грав класичні твори. І його сміливо можна назвати великим артистом.

До речі, знав він фольклор багатьох народів, у тому числі і єврейський, так званий клезмер. Про це дуже гарно згадує в своєму інтерв'ю керівник відомого й популярного як в Угорщині, так і у нас оркестру „Будапешт клезмер бенд“, музикант та композитор Ференц Федя Яворі, вихідець із Радянського Союзу. „Я почав цікавитися клезмером ще в Закарпатті. Страшенно любив слухати циганів-скрипалів, одним із яких був віртуоз Дюла Галамбоші, котрий виконував і єврейські народні пісні. Він був музикантом, який немов би зійшов зі сторінок новел Шолом Алейхема. Ми часто зустрічалися, він награвав, я ж записував ноти та на бобіні його гри“.

Незважаючи ні на що, Дюла Галамбоші завжди був великим оптимістом. Дуже любив людей і вірив їм. А багатьом музикантам-початківцям допомагав стати на ноги. Дюла вважав, що в житті є дві найважливіші речі: музика та сім'я.

Дуже кохав дружину та любив своїх дітей. У Галамбоші їх було троє: два сина і донька. Старший Петер також став чудовим скрипалем – він закінчив Ужгородське музичне училище і багато років викладав у Мукачівській музичній школі.

На сцені Дюла завжди був гарним та елегантним. Всі, хто знав його, дуже цінували та поважали Дюлу.

Вийшовши на пенсію, багато часу та любові віддавав своїм онукам, та потяг до музики не згасав у ньому до останніх днів життя. Помер 14 лютого 1986 року.

Похований у місті Мукачеві.

Тиберій Горват

Наші щирі вітання!

Ілестар драгостос !

6 січня 2010 року мешканець міста Чоп Рудольф Калманович Салко відзначає свій 82-річний ювілей.

Від усієї душі старійшину ромського руху Закарпаття поздоровляють його друзі, колеги з громадської роботи. Зичимо щастя, Божої благодаті, міцного здоров'я, щоб доля завжди посміхалася, а Ви ніколи старості не піддавалися.

Колектив газети „Романія Яг“

„Моя пісня – кольорова“

Протягом кількох років до нас надсилає свої вірші Микола Штефанько, який живе у с. Великі Ком'яти Виноградівського р-ну на Закарпатті. Вірші пише давно, і це його перші проби пера, які ми виносимо на ваш розсуд, шановні читачі.

Моя душа не продається,
Поеті лиш віддається,
Моя родина – це природа
А сестри – муза і свобода

Я люблю й сніг, й весняні
води,
й ялиночки святу красу,
Й до вас, надіюсь, добрі люди,
Я свою правду донесу.

Він суперників долає.
Й сумнівів в мой душі
Вже немає...

Моя пісня – кольорова,
Хоч я ще – не майстер слова.
З моїх віршів плететься сміх,
Щоб розвеселити всіх.

Сумніви

Йдуть три солдати, три воїни:
Перший воїн – заборонитель,
Другий воїн – то гнобитель,
Третій воїн – визволитель.

Перший з другим сперечаються,
Третій – з силами збирається.
Вогняним своїм мечем

Не кажу про свої болі –
Я співаю пісню волі,
І любові, і снаги –
Не завадять і сніги...

Після бурі – ясен день!
Впаде зерня з ваших
жмень –
Подарує потім плід,
Щоб радів навколо світ.

Передноворічний футбольний тур

Англа Нево бершеско футбольно турніро

Команда-переможець «Радванка»-старша.

Футбол на Закарпатті має дуже глибокі корені. Свого часу тут існувала футбольна команда СК "Русь", яка навіть виграла загально-чехословацький турнір і стала чемпіоном Чехословаччини. Не треба забувати і про високі футбольні традиції та престиж цього виду спорту, про що свідчить відомий факт: Закарпаття в радянські часи було "постачальником" високо-класних футболістів у збірну команду Союзу та київського "Динамо". У складі останнього грали Йозеф Сабо, Василь Турянчик, Федір Медвідь, Іван Біковець та декілька закарпатських футболістів.

У складі СК "Русь" грали також і роми. Один із найвідоміших — Ян Томаш, який успішно грав кілька сезонів 1941 — 1942 років.

І досі футбол залишається одним з найуспішніших видів спорту у молодих ромів Закарпаття. Так, до молодіжної збірної команди входив у 1994 — 1995 роках і спаробітник газети "Романі Яг" Мирослав Горват, а голова Закарпатського обласного культурно-просвітнього товариства "Романі" Йосип Іванович Адам довгий час був членом обласної суддівської колегії з футболу.

Саме **Мирослав Горват** і організував у ці грудневі зимові дні турнір з міні-футболу серед ромської молоді Закарпаття. Турнір проходив у спортзалі комплексу Міністерства надзвичайних ситуацій. Футбольне свято відкрив **Олег Муртазін**, начальник управління культури, спорту, смі та молоді Ужгородської міської ради.

"Я запрошений сюди як почесний гість, оскільки цей турнір має не тільки спортивне, а й певне об'єднувальне значення для самоутвердження ромської народності", — сказав О.Муртазін. Організатором цього турніру виступило ромське товариство "Романі червень", голова якого є Мирослав Горват.

"Фінансову підтримку на це свято спорту надав мер міста Ужгорода **Сергій Ратушняк**, — доповнив **Йосип Адам**. — Бажаємо успіхів у цьому турнірі, а сильніший нехай виграв".

Цього дня змагалися футбольні команди з Берегова, Ужгорода, В.Березного та Сваляви. Команда "Радванка" (Ужгород) була представлена двома віковими групами — молодіжною і старшою. Арбітром матчів був суддя першої категорії **Юрій Можар**.

Перемогла в цьому турнірі ужгородська команда "Радванка" (старша група), тренером якої є **Андрій Гажі**. Друге місце зайняла команда Сваляви, а третє — Великого Березного.

Ми поговорили з капітаном команди "Романі Яг" з Великого Березного **Миколою Словенським**, який розповів:

— Наша команда створена три роки тому, в ній 12 футболістів. Це — хлопці з ромського табору. Я — капітан команди і центральний напівзахисник. Із членів команди хотів би відзначити Михайла Сурмая і моїх двоюрідних братів Миколу та Василя Словенських. Сам граю вже давно. Кілька років виступав у складі районної футбольної команди. Закінчу профтехучилище, але маю велике бажання навчатися тренерській роботі. А для цього мені слід мати відповідну освіту. Мрію вступити в УжНУ на спеціальність "фізичне виховання".

Усім переможцям турніру були вручені кубки й грамоти від управління культури, спорту, смі та молоді Ужгородської міської ради та Ужгородського міського центру фізичного спорту населення "Спорт для усіх".

Спортивні змагання проходили на такому високому емоційному рівні, що ім могли би позаздрити й професійні команди. У всіх командах були свої фанати, які бурхливо реагували на виступи своїх улюбленців.

Матч завершився з таким рахунком:
В.Березний — Берегово — 4:0;
"Радванка" старша — "Радванка" молодша — 0:0;
"Радванка" молодша — Берегово — 4:0;
"Радванка" старша — В.Березний — 2:1;

Берегово — "Радванка" — молодша — 1:3;
В.Березний — "Радванка" — молодша — 1:2;
Свалява — В.Березний — 2:1;
Свалява — "Радванка" — молодша — 0:0.

Кращими футболістами судді та вболівальники визнали **Йосипа Каналоша** та **Юрія Мотича** — молодшого, обидва з Ужгорода.

У заключенні слові начальник управління у справах культури, спорту, смі та молоді Ужгородської міської ради **Олег Муртазін** сказав: "Хотілося би висловити сподівання, що турніри, подібні цьому, проводитимуться представниками інших національних меншин, які компактно проживають у Закарпатті, — угорської, словацької, румунської. Винцем таких турнірів міг би стати турнір "Кубок національностей Закарпаття".

Ева Сюрет

Футболісти з Великого Березного.

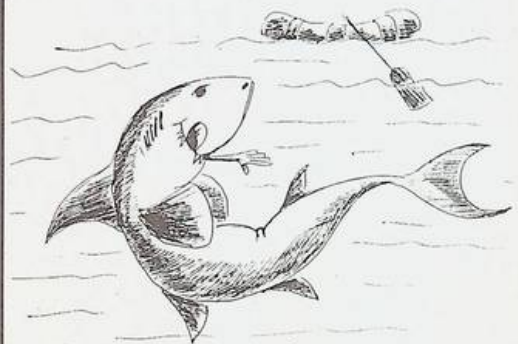
Соціально-політичні "кудрявчики"

Гламурний

— Треба жити гарно,
Треба жити гламурно,
— У смітті порившись,
Вимовила Мурка...

Акулячий

— Ну що, я говорила до подвигу знову,
Сказала акула після улову...

Жалісливий

— Шкода пташку!
— облизнувся Кіт
І погладив свій товстий живіт...

Поради віт Ради на 2010 рік

Драбаре календаре Рага

Овен — своїм вогнем можете запалити нове кохання, розігріти свій бізнес. Міцне здоров'я вам гарантовано. Але будьте обережні, бо вогонь може не тільки зігріти, а й завдати шкоди. **Фінанси** знайдуться завдяки співпраці з друзями.

Телець — у наступному році ви, як завжди, будете притягувати гроші й успіх. Шалене кохання, визнання у творчих справах. Здоров'я цілком залежить від вашого емоційного стану. Можливе поповнення у родині.

Близнята — у несамовитому бажанні досягнути успіху в бізнесі не забувайте, що ви не залізна людина, давайте собі відпочинок. Навесні стрімкий кар'єрний зріст. Старе кохання спалахне з новою силою. Нирки не переохолоджуйте.

Рак — зміна місця роботи може статися за вашим бажанням, але це буде саме те, на що ви довго чекали. Зверніть увагу на здоров'я навесні і восени. Через офіційні папери можете мати додаткові гроші. Стабільні особисті стосунки — ваше кредо.

Лев — не плануйте важливих справ на середину липня. Вживайте запобіжних заходів стосовно свого здоров'я. Сторонні стосунки тільки завважатимуть особистому щастю. Матеріальне становище значно покращиться.

Діва — шкідливі звички можуть нашкодити здоров'ю. Великі фінансові збитки, але їх можна уникнути, приділивши увагу роботі. Сімейні стосунки покращаться, якщо прикрасити їх спільними святами та відпочинком. Незаміжні зустрінуть кохання, 100%!

Терези — нові ідеї, нові серйозні пропозиції, але поруч родина та друзі. Спокушатися на великі гроші не поспішайте, особливо якщо не впевнені у партнерах. Кохання для вас це більше жертва, але добровільна. Здоров'я таке, як себе налаштуєте.

Скорпіон — настає рік, коли вам ніхто не укаж. Вибрати собі дорогу та гідно нею пройти — це справа вашої честі. А от, що у здоровому тілі — здоровий дух, то, це про вас, пам'ятайте. Адміністраторські здібності вдосконалюйте!

Стрілець — наступний рік може стати роком вашого триумфу. Підприємцю — ваш професійність та сумління. Але раджу забути старі пробацити своїх кривдинок, тоді все буде ще краще. Вибрати між коханням і заробітками не обов'язково. Можна все встигнути.

Козеріг — не вагайтесь, бути впевненим — тоді 2010 рік принесе задоволення від життя. Краса навколо, кохання в душі, якщо не думати про гроші, то все гаразд. Заробітки цього року будуть важкі, але вірні. Органи дишання і тиск — ось на що зверніть увагу.

Водолій — переглянути свої стосунки з родиною, стати толерантнішими, навчитися знаходити компроміси — завдання для вас на 2010 рік. А в цілому все гаразд, особливо у коханні. Гроші потроху економте, але не на харчуванні. Бізнес залишиться, партнери теж.

Риб — вирішуйте потроху фінансові справи, але майже наприкінці року. Швидкість та впевненість у прийнятті рішень — це ще не все. Потрібна система та спритність, щоб добре заробляти. Нове кохання чекає тільки на неодружених Риб, а інших приємно потішить стабільність родинних стосунків.

Рік 2010 стане складним для багатьох із нас. Але разом ми подолаємо всі негаразди та збудуємо краще життя для наших дітей. Адже роми завжди відрізняються оптимізмом та мудрістю. Бажаю усім щастя у Новому році! Навчайте дітей, зберігайте традиції, будьте здорові, нехай у 2010 році ромів на світі стане ще більше!

Наталія Варакута

Всеукраїнський двотижневик газета "Романі Яг"

Рестраційне свідоцтво
серія KB №5877 від 20.02.2002 р.

Газета виходить за підтримки Міжнародного фонду
«Відродження»

Шеф-редактор **Аладар АДАМ**
Редактор **Євгенія Навроцька**

Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За точність наведених фактів відповідає автор. Редакція зберігає за собою право виправити мову і скорочувати матеріал.
Повний або частковий передрук матеріалів дозволяється лише з посиланням на "Романі Яг"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 88000, м. Ужгород, вул. Дунаєвського, 18,
телефакс (0312) 63-82-56, 66-81-56.
E-mail: romani_yag@mail.ru
http://www.romaniyag.org, romaniyag.wordpress.com

Віддруковано в Ужгородській міській друкарні, вул. Руська, 13.
Умови друку: арк. 2. Тираж 450. Зам. № 1019

Новорічний календар різних народів

Найве бершеско календаро кавре тгеменгеро

Новий рік — свято, яке відзначається багатьма народами відповідно до прийнятого календаря. У більшості давніх народів святкування Нового року збігалося з початком відродження природи й приурочувалося, як правило, до березня. Всі язичницькі народи ознаменовували його богослужбовими обрядами,

урочистими підношеннями й забавами. Давні єгиптяни відзначали початок Нового року святом відродження Осириса. У Давній Греції народ і жерці, одягнувши маски, влаштовували на вулицях ходу з піснями й танцями. Жінки, які збиралися на звані вечори, займалися ворожінням.

2010 рік за Григоріанським календарем в інших календарях відповідає таким рокам:

- 7519 — за Візантійським (Православної церкви) календарем; Новий рік — 14 вересня.
- 4642 — за Китайським календарем; Новий рік — у лютому.
- 2670 — за Японським календарем; Новий рік — 1 січня.
- 2764 — від заснування Риму; Новий рік — 1 січня.
- 2760 — за ерою Набунасару; Новий рік у квітні.
- 2324 — за елінською ерою Селевкідів; Новий рік — 14 жовтня.
- 1932 — за Індійським календарем Сака; Новий рік у Новий Місяць березня.
- 1727 — за ерою Діоклетіана; Новий рік — 11 вересня.

Новий рік у середньовічній Європі

У середньовічній Європі початок Нового року приурочували до одного з церковних свят.

До Різдва 25 грудня — у Франції з 753 по 987 рік, у Великобританії та Німеччині — до 13 століття, а також у Іспанії — до 14 століття.

До Благовіщення 25 березня. Особливо свято було популярне у Флоренції, Пізі, Кельні й Мюнстері.

До Великодня — у Франції з 983 по 1563 рік. Незручність цієї системи було те, що Великдень — рухоме свято, одна й та сама дата могла виникати двічі на рік, в разі чого їх розрізняли, як "після Великодня" та "до Великодня".

До свята Обрізання Господнього, що припадало на 1 січня.

Давньоримська традиція святкування 1 березня зберігалася у Венеціанській республіці до 1797 року, а також тривалий час на Русі.

Протягом 16–17 століть у більшості країн Європи перейшли на сучасну традицію святкування 1 січня.

Новий час

1582 року Папа Григорій XIII ввів нову календарну систему, що дістала назву Григоріанської або "нового стилю". Православна церква на Константинопольському соборі 1583 року визнала неточність Юліанського календаря, однак відмовилася переходити на Григоріанський через те, що за новим стилем християнський Великдень іноді збігається з єврейським або настає раніше, що заборонено "Апостольськими правилами". В той же час протестантські країни перейшли на Григоріанський календар лише у 18 столітті, таким чином, тривалий час Новий рік у православних та протестантів наставав на 11 днів раніше за католицький.

20 грудня 1700 року, указом Петра I, Новий рік у Російській імперії святкують, "...за прикладом усіх християнських народів..." 1 січня, причому, як і раніше, за Юліанським календарем. У XVIII столітті практично всі протестантські держави переходять на Григоріанський стиль, натомість у Російській імперії до 1918 року зберігався Юліанський, через що Новий рік на землях, що входили до її складу не збігався з західноєвропейським.

У 1918 році декретом Раднаркому прийнятий перехід на Григоріанський календар, і Новий рік знову почав збігатися з європейським. Натомість Російська, а також Сербська та Єрусалимська православні церкви відмови-

лися переходити на новий стиль, внаслідок чого всі рухомі церковні свята, а також Новий рік святкуються за старим стилем, через що утворився такий рідкісний історично-культурний феномен, як Старий Новий рік. Як додаткове свято, Старий Новий рік і понині святкуються в Росії, Україні, Білорусії, Сербії, Чорногорії та окремих районах Швейцарії.

Мусульманський Новий рік

Мусульманським Новим роком вважається перший день місяця мухаррам за Мусульманським календарем. Місяць мухаррам вважається місяцем, коли пророк Мухаммеду довелося зробити знамените переселення (хіджа) з Мекки в Ясриб (названий пізніше містом Пророка, тобто Мединою) разом з родиною й близькими.

Прибуття Пророка в Ясриб більшість істориків датують 24 вересня 622 р. за Юліанським календарем. Однак весті літочислення з хіджри почали лише в 637 р., у період правління другого праведного халіфа Омара ібн Аль-Хаттаба. При цьому за велінням халіфа за відправку точки нової ери був узятий не сам день прибуття Пророка в Медину, а 1 мухаррама (перший день першого місяця) того ж року. Цей день відповідав 16 липня 622 року за Юліанським календарем.

Оскільки Мусульманський календар заснований виключно на зміні місячних фаз і містить 354 або 355 днів, початок року може припадати на будь-яку пору року.

Новий рік для мусульман — це час духовних міркувань і праведних справ, коли кожен прихильник ісламу має подумки доторкнутися до джерел своєї віри і надати необхідну допомогу ближнім. За бажання можна дотримуватися посту.

Місяць мухаррам вважається сприятливим для початку нових справ, а шлюб, укладений у цей час, за ісламським повір'ям, буде довгим і щасливим.

Свято відзначається дуже скромно: замість гучних веселощів — читання молитов у мечеті. Мусульмани відзначають 1431 рік, проте, без шумів... для європейських туристів у гостинних готелях Єгипту, Марокко, Лівану, Туреччині, ОАЕ та інших країнах буде організована гламурна зустріч 2010 року в західних традиціях!

За Індійсько-ромським календарем 2010 рік святкується як 2066 — й рік у жовтні. У індійських ромів є таке вітання:

"Хай цей Дівалі, свято вогнів та Нового року, принесе мир, щастя і гідне життя для всіх!"

МОЛИТВА

Господи, проведи нас від неправди до істини, від темряви до світла, від смерті до безсмертя. Хай буде мир, мир, мир.
Аум Шанті. Ашок Оедра.

